

2. Бодриар Ж. Прозрачность зла. Москва : Алгоритм, 2007. 272 с.
3. Дробишева Е. Э. Аксиологический анализ феномена массовой культуры. *Вопросы культурологии*. 2010. № 2. С. 93–98.
4. Любимий Я. Культура масова. Енциклопедія Сучасної України : енциклопедія [електронна версія] ред. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. Т. 16. URL : <https://esu.com.ua/article-51462> (дата звернення : 13.11.2022).
5. Массовая культура / К. З. Акопян, А. В. Захаров, С. Я. Кагарлицкая и др. Москва : Альфа-М, 2004. 304 с.
6. Ортега-и-Гассет Х. Эстетика. Философия культуры. Москва, 1991.
7. Ясперс К. Власть массы. Москва : Алгоритм. 2007. 272 с.

Ольга Цюпка

*магістрантка Сумського державного
педагогічного університеті імені А. С. Макаренка
(науковий керівник – М. Жулінський)
(м. Суми)*

КОЛІР В ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВІ

Усе, що оточує нас і все, що ми бачимо має колір. Упродовж століть колір відігравав істотну роль у мистецтві, як один із наймогутніших засобів художньої виразності. Але не зрозуміло, як використовувати та комбінувати кольори таким чином, щоб створити необхідну атмосферу в картині й сформувати відповідне сприйняття її сюжету? Майбутньому художнику необхідно правильно застосовувати символіку кольору в своєму творі, вміти гармонізувати кольорові відношення, адже колір є найемоційнішим зображальним елементом живопису.

Колір, його фізична та психологічна природа цікавили людину з самого початку свого існування. Навіть у давні часи люди намагалися зрозуміти суть кольору. Видатні філософи, вчені та художники різних епох, такі як Арістотель, Платон, Піфагор, Леонардо да Вінчі, І. Ньютон, К. Юнг та інші цікавилися проблемами кольору. Пізніше, І. Гете, Л. Миронова, Р. Ормістон та інші вчені також зверталися до вивчення цієї теми [3, с. 8].

Відомий англійський учений Ісаак Ньютон досліджував колір як фізичне явище і присвятив цьому велику кількість праць [1]. Значну увагу вивченню властивостей кольору надавав і художник-теоретик, письменник Василь Кандинський. У своїй статті «Про духовне в мистецтві» майстер намагався пояснити, як у візуальному мистецтві «звучить» кожний відтінок кольору та, як на асоціативному рівні кольорові поєднання впливають на людину фізично та психологічно [5].

Мета статті – охарактеризувати символіку кольорів і виявити смисли, що породжують їх застосування; проаналізувати засоби використання кольорових поєднань, з'ясувати їх вплив на сприйняття сюжету.

Найперші праці з теорії кольору виникли ще у Стародавньому Єгипті та Індії. Люди з незапам'ятних часів надавали особливе значення читанню, що знайшло віддзеркалення у стародавніх міфах, народних переказах, казках, релігійних і містичних ученнях. У Стародавньому Єгипті кольорова система вже налічувала шість основних кольорів : червоний, жовтий, зелений, синій, білий, чорний. Ньютон виділив сім основних кольорів, порівнюючи їх із октавою та визнавав число сім щасливим для себе : червоний, оранжевий, жовтий, зелений, блакитний, синій, фіолетовий – спектр. Образ Веселки (Райдуги), як переповідає легенда – це ознака волі богів для людей у тому, що потоп більше не повториться. Ньютон спочатку розмістив кольори у вигляді кола, з'єднавши кінці спектру сумішшю червоного та фіолетового – пурпуром, створивши таким чином найпростішу теоретичну модель кольорових взаємодій.

Колір – це засіб, що має величезне значення для досягнення художньої виразності в будь-якому творі образотворчого мистецтва. Насамперед, колір це світло, яке відбивається від поверхні предмета. Це явище намагалися зрозуміти ще в давні часи. Піфагор припускав, що наші очі – промінь видимого світла, завдяки чому людина здатна бачити навколишній світ.

Гармонійні поєднання кольорів надають відчуття цілісності. Для досягнення цієї мети варто використовувати колірне коло, що містить усі градації кольору відповідно до колірного тону й насиченості [2, с 53]. Теплі тони оживляють композицію. Одна із переваг теплих кольорів – візуально наближати зображення, тоді як важливою властивістю холодних кольорів є візуально його віддаляти. Чисті кольори холодної частини спектра дають відчуття спокою.

Кольорове рішення необхідно сумлінно опрацьовувати, щоб воно максимально відповідало задуманому образу. Для того, щоб використати колір у створенні композиції, необхідно знати його просторово-емоційні властивості. Наприклад, жовтий колір візуально віддаляє, підвищує, розширює; помаранчевий – візуально наближає, потовщує; фіолетовий – візуально знижує, стискає; зелений – трохи звужує, об'єднує і врівноважує. Білий колір – розширює і підвищує, а також створює відчуття легкості й пухкості. Чорний – візуально наближає, зменшує і створює відчуття пригнічення вагою і густиною. Червоний колір – наближає і створює відчуття тяжкості.

Колір не можна сприймати окремо, адже він знаходиться у взаємодії з іншими кольорами. При створенні композиції враховується розташування кольору на полотні і напрям мазка. Залежно від того як розташовані кольори в композиції, вони можуть справляти різне враження.

Відомі такі основні гармонійні поєднання кольорів і відтінків :

– кольори, що рівновіддалені один від одного та розташовані в одній половині колірної кола (наприклад, жовтий, зелений, помаранчевий);

– кольори, що лежать протилежно один до одного й розміщені на різних половинах в колірному колі.

Щоб поєднати між собою три тони потрібно один із них зробити домінуючим. Два інших повинні бути в різних співвідношеннях. Наприклад, якщо в композиції використані такі кольори як зелений, жовтий і червоний, то один із них повинен складати 50% кольору композиції, два інших по 25%. Крім цього, фон для такої композиції має бути витриманий у нейтральних тонах (білий, чорний, сірий), або таким, що містить відтінок основного кольору композиції (наприклад, якщо в композиції домінує жовтий, а фон для неї – білий, то фон потрібно взяти білим із жовтим відтінком). Задній фон роблять темним для світлих кольорів і світлим – для темних.

«Тон – це характеристика кольору, обумовлена його розміщенням у видимому діапазоні. Тобто колірний тон – це відповідність кольору одному зі спектральних кольорів». Тон визначається порівнянням із наближеними кольорами – червоним, червоно-фіолетовим, фіолетовим [4]. Пряме використання тону створює відчуття глибини, або контрасту. У багатьох картинах кольоровий тон визначає плановість. Більш холодні кольори (в основному в пейзажі), використовуються на задньому плані, створюючи відчуття простору. Таким чином тон кольору безпосередньо впливає на сприйняття твору.

Яскравість як один із важливих засобів художньої виразності впливає на сприйняття в картині світовідчуття. Темні або як їх ще називають – кольори з низьким рівнем яскравості, надають роботі загадковий і похмурий вигляд, а світлі несуть радість і спокій.

Отже, колір є одним із найважливіших засобів емоційного звучання твору. Характер колірної гами в картині залежить від задуму художника. Саме митець визначає, що в картині може бути декоративним чи мальовничим, теплим або холодним. Під час створення полотна необхідним є знання того, що кольорове звучання твору залежить не від яскравості окремого кольору, його насиченості чи відкритості, і не від контрасту кольорів, а розкривається насамперед у зв'язках кольорів між собою, насамперед – у підпорядкуванні колірної рішення усій образній структурі композиції. Таким чином, майбутній художник повинен уміти правильно використовувати кольорову символіку під час створення мистецького твору: знати і розрізняти основні й додаткові кольори, розуміти їх взаємозалежність і взаємовплив між собою, розуміти, як гармонійно поєднувати кольорові й тонові відношення різних об'єктів навколишнього середовища у своїй роботі.

Список використаних джерел :

1. Анцифорова Л. В. Физика цвета и психология восприятия. Новосибирск : НГТУ, 2011. 78 с.
2. Волков Н. Н. Цвет в живописи. Москва : Искусство, 1985. 246 с.
3. Зайцев А. С. Наука о цвете и живопись. Москва : АСТ Астрель, 2014. 158 с.
4. Кандинский В. О духовном в искусстве. Москва : Архимед, 1984. 286 с.
5. Сарабьянов Д., Автономова Н. Василий Кандинский : путь художника. Художник и время. Москва : Галарт, 1994. 174 с.

Шабанова Вікторія

*магістрантка Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
(науковий керівник – доцентка А. Литвиненко)
(м. Полтава)*

ГОСТІ ДОМУ ІВАНА КОТЛЯРЕВСЬКОГО : СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ АНАЛІЗ

Актуальність дослідження меморіальних музейних комплексів в Україні зумовлена винятковим значенням пам'яток національної історії і культури як для майбутнього розвитку українського суспільства, так і для формування позитивного й правдивого іміджу української культури у світі. Одним із найбільш популярних музеїв у Полтаві є музей-садиба Івана Петровича Котляревського (1769–1838). Дослідження історії цього комплексу, встановлення рівня суспільної зацікавленості, його актуальність та популяризація діяльності установи серед відвідувачів, за увесь час існування, є важливим завданням розвитку музею як соціокультурного інституту нині.

Меморіально-етнографічний комплекс музей-садиба Івана Петровича Котляревського – це видатна історико-культурна пам'ятка й унікальний осередок стародавньої Полтави. В уяві багатьох дослідників, а також пересічних українців, дім І. Котляревського сприймається не лише як місце життя видатного українського класика, а й як середовище, у якому народжувалися й набували розвитку українська мова, література, театр.

Ще за життя Івана Котляревського, у його полтавському домі побувало багато відомих особистостей – вчені, мандрівники, літератори, видавці тощо. Іван Котляревський завжди був привітний, доброзичливий і ввічливий з гостями. Любив зустрічати та розважав товариство цікавими оповідками про почуте й побачене. Усі, кому доводилося спілкуватися з Іваном Котляревським, підкреслювали його високу моральність, порядність, освіченість і чуйність [4, с. 31]. У рідній Полтаві Котляревський був шанованою людиною : «Любив він іноді бувати у гостях та й у себе зустріти добрих знайомих і приятелів.